

Reguly és a TGT

Vannak-e ismeretlen Reguly-térképek?

Márton Mátyás

professor emeritus

ELTE IK Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék

Eötvös
Loránd
Tudományegyetem
Informatikai
Kar

Magyar
Földmérési
Térképészeti és
Távérzékelési
Társaság

Reguly Antal
kettős
„évforduló”-ja

200 éve született:

Zirc,

1819. július 11.

160 esztendeje halt meg:

Pest,

1858. augusztus 23.

Egy kevésbé ismert Reguly-portré
a Beöthy (1896) szerkesztette
„A Magyar Irodalom Történeté”-ből

Az idén, születésének 200. évfordulójára emlékezve több rendezvényt is szerveztek:

2019. július 11–14. Zirc: „Reguly 200 Fesztivál”
Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház

2019. szeptember 3–4. Érd: „Reguly 200 Tudományos Konferencia”
Magyar Földrajzi Múzeum

2019. október 17. Budapest: „Reguly 200 Emlékezés”
Magyar Tudományos Akadémia

Ebbe a sorba illeszkedik ez a mai megemlékezés is.

Reguly és a TGT
(azaz a Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék)

- Stegena Lajos – Hidas Gábor 1983: „Reguly Antal Észak-Ural térképe (1846)”
Térképtudományi Tanulmányok (Studia Cartologica) 9. kötet,
Budapest, ELTE Soksorozítóüzeme
- Márton Mátyás 1996: „Reguly Antal kutatóútjai”
ELTE Térképtudományi Tanszék
Falitérkép készítése a zirci Reguly Múzeum számára
- Nemes Zoltán – Márton Mátyás – Gercsák Gábor 2008:
Reguly térképei az MTA Könyvtárában
Nagyfelbontású fényképfelvételek készítése
- Klinghammer István – Gercsák Gábor 2009: „Reguly Antal (1819–1858)
északi-uráli térképezése (1843–1846)”
MFTTT-előadás
- Klinghammer István – Gercsák Gábor 2009: „Reguly Antal északi-uráli
térképezése”.
Magyar Tudomány 2009/7: pp. 858–865
- Gercsák Gábor 2009: „Reguly Antal, a magányos kutató”
The Explorer: Utazók és Felfedezők Magazinja 5. évf., 9. szám, pp.
44–45

- Márton Mátyás 2009: „Reguly térképeiről születésének 190. évfordulóján”
MFTTT-előadás
- Márton Mátyás 2009: „Reguly Antal és az Északi-Urál térképe”
Geodézia és Kartográfia 2009/11: pp. 20–30
- Szőnyi Zsófia 2010: „Reguly Antal és az Északi-Urál”
Diplomamunka, ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék
- Gulyás Zoltán 2013: „A Reguly-térkép egy részletének modern kartográfiai feldolgozása”
Diplomamunka, ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék
- Gulyás Zoltán 2016: „Reguly Antal térképészeti munkássága”
Doktori értekezés, ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék
- Gulyás Zoltán 2019: „Reguly Antal térképészeti munkássága”
Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház, Zirc. p. 145 + térképmellékletek
- Klinghammer István – Gercsák Gábor 2019: „200 éve született Reguly Antal, az Északi-Urál térképezője”
Geodézia és Kartográfia 2019/5: pp. 13–17
- Márton Mátyás 2019: „Ismeretlen Reguly-térképek és -térképvázlatok?
Adalékok és kérdések Reguly kartográfiai munkáival kapcsolatban”
Geodézia és Kartográfia 2019/6: elfogadott tanulmány

1983

(Reguly halálának 125. évfordulója)

Az ELTE Térképtudományi Tanszékén készült színes „hasonmás” 1983-ból: az eredeti méret feles kisebbítése

Reprodukciós felvételek:
Kartográfiai Vállalat

Sokszorosította a
Magyar Állami Földtani Intézet nyomdája

Négyszínes kolor

Stegena Lajos – Hidas Gábor 1983: „Reguly Antal Észak-Ural térképe (1846)”

Térképtudományi Tanulmányok (Studia Cartologica) 9. kötet, Budapest, ELTE Soksorozósítóüzeme

Érdeme és tudományos haszna:

Ez a kiadvány jelentős szerepet játszik abban, hogy Reguly térképe nemcsak a hazai, hanem a határainkon túli kutatók számára is ismertté és elérhetővé vált;

kutatástörténeti szempontból azért is tekinthető fontos munkának, mivel Hidas Magyarországon elsőként állít össze rendszeres névgyűjteményt az MTA-ban őrzött, 1846-ban Szentpétervárott kiadott Reguly-térkép, de feles méretre kicsinyített „hasonmás” kiadása nyomán.

Bírálat és helyretétel:

Hidas névgyűjteményét nyelvészeti oldalról igen kemény bírálatok érték, amelyek ugyan nem voltak alaptalanok, viszont a kiadvány megítélése minden bizonnyal egészen más lett volna, ha a készítésének körülményeiről is többet lehetett volna megtudni (Gulyás, 2016).

1996

(Reguly halálának 140. évfordulójára készülve)

A Reguly útjait bemutató korabeli tabló a zirci Reguly Múzeumban 1996-ban. Az Illés Ferenc igazgató úr által egy „modern tabló” elkészítéséhez segítségként átadott négy színes fényképfelvétel montíringja

Márton Mátyás 1996: „Reguly Antal kutatóútjai”

ELTE Térképtudományi Tanszék.

Fal térkép készítése a zirci Reguly Múzeum számára

Érdeme és tudományos haszna:

A korábbi tablóhoz képest Reguly útjainak pontosítása, a hibás névírások javítása;

A Térképtudományi Tanszék több oktatójának figyelmét újra ráirányítja a Reguly-kérdésre;

kapcsolat kialakítását teremti meg a zirci **Reguly Múzeum** igazgatója, Illés Ferenc, valamint a **Térképtudományi Tanszék** tanárai, Klinghammer István tanszékvezető egyetemi tanár és Márton Mátyás egyetemi docens között

REGULY ANTAL KUTATÓÚTJAI

Készítették az
 Eötvös Loránd Tudományegyetem
 Térkép-tudományi Tanszékének
 munkatársai:
 Kőhegyi Zoltán, Márton Máttyás,
 Paksi Judit és Vázsonyi Zsolt
 Tanszékvezető: Klinghammer István

A zirci új tabló és kolofonja

2008

(Reguly halálának 150. évfordulója)

REGULY ANTAL KUTATÓÚTJAI

Márton Máttyás (M&P): A tanszékünkön 1996-ban készült zirci tabló 2008-as, tanulmányokhoz és előadásokhoz átdolgozott kicsinyített változata

Nemes Zoltán – Márton Mátyás – Gercsák Gábor 2008: Reguly térképei az MTA Könyvtárában

Nagyfelbontású fényképfelvételek készítése

Érdeme és tudományos haszna:

Lehetővé válik az MTA-ban őrzött, 1846-ban Szentpétervárott kiadott térkép, valamint

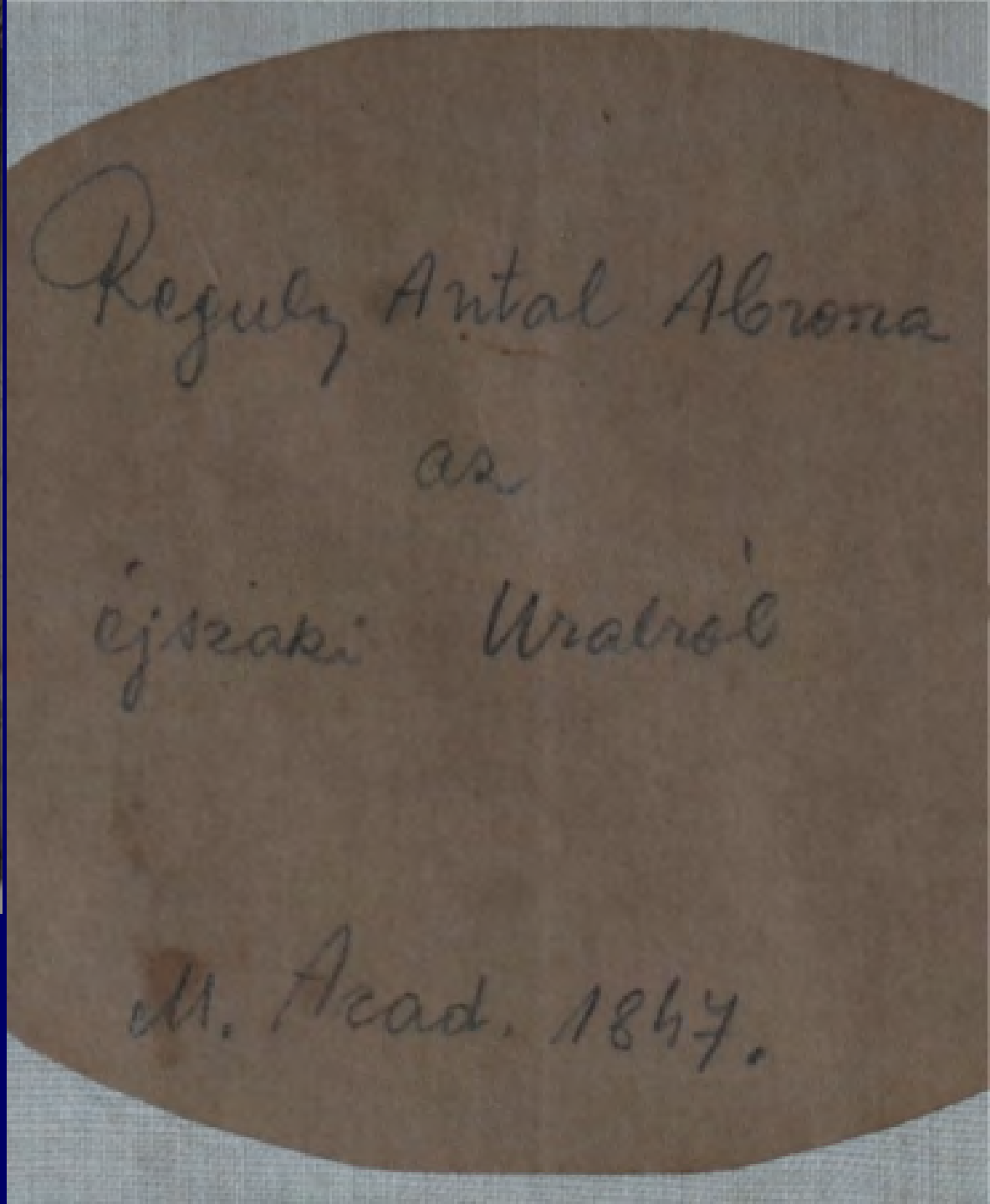
az 1843 és 1846 között Reguly által készített helyszíni térképvázlatok **részletekbe menő vizsgálata;**

különösen fontos abból a szempontból, hogy az utóbbiakat korábban senki nem elemezte még.

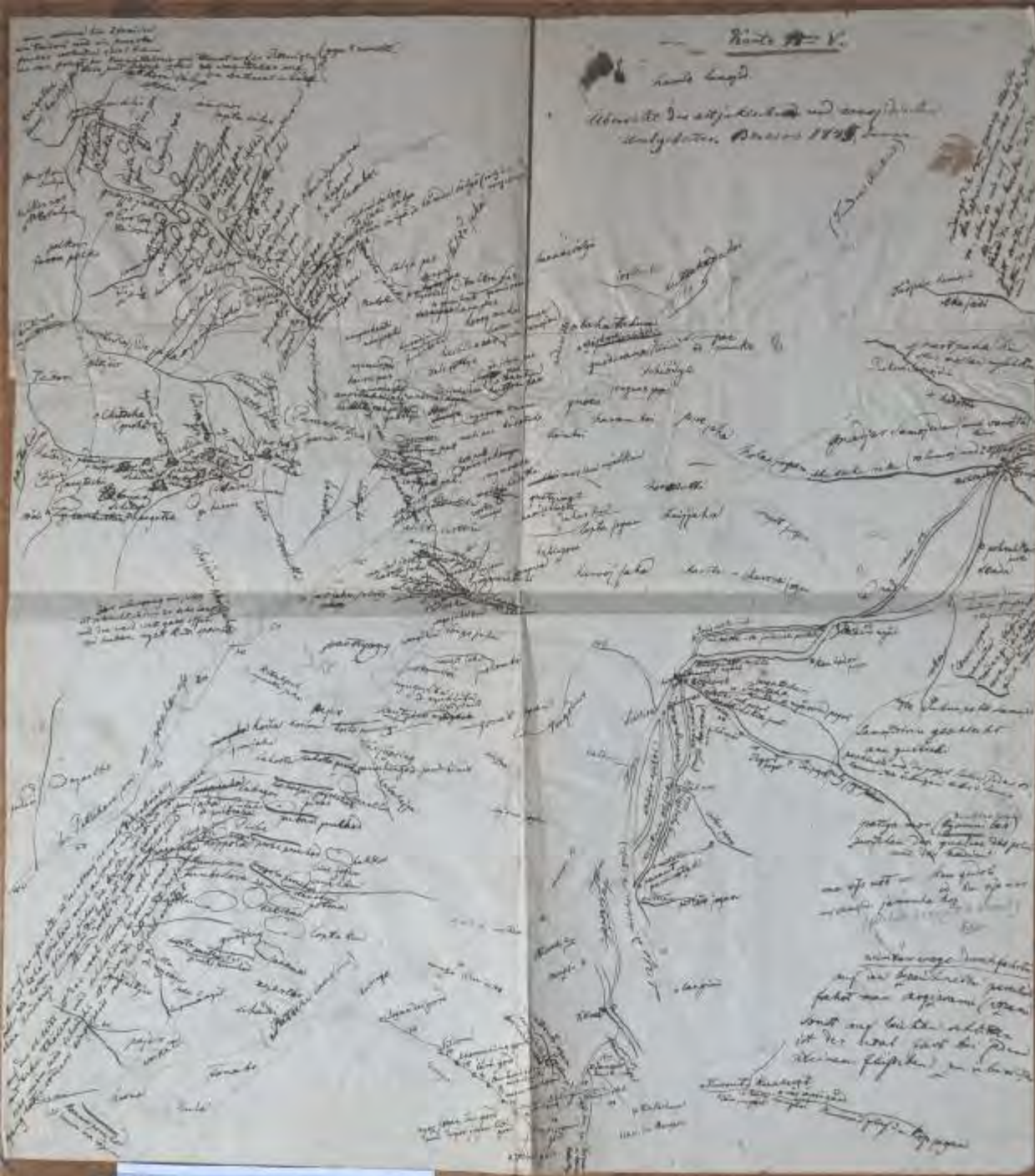

A Reguly-térkép
hátoldala az 1847-es
bevételezési címkével
(MTA Kézirattár)

Karte No V.
Übersicht des
ostjakischen und
samojedischen
Uralgebietes. Beresov
1845. Januar.

Mértékléc nélkül.
Távolságadatok
szerepelnek, mértékléc
talán szerkeszthető

Ceruza, gyengébb és
erősebb fekete tus

2009

(Reguly születésének 190. évfordulója)

Klinghammer István – Gercsák Gábor 2009: „Reguly Antal (1819–1858) északi-uráli térképezése (1843–1846)”

MFTTT-előadás

Klinghammer István – Gercsák Gábor 2009: „Reguly Antal északi-uráli térképezése”

Magyar Tudomány 2009/7: pp. 858–865.

Érdeme és tudományos haszna:

Áttekinti az Urál hegység Reguly korát megelőző ábrázolásait; bemutatja a Magyar Tudományos Akadémián őrzött, 1846-ban kiadott térképet és a terepen készült Reguly-térkép-vázlatokat; valamint vizsgálja, hogy Reguly a terepen készített térkép-vázlatain túl milyen forrásokat használt térképének elkészítéséhez.

Reguly Antal (1819–1858)
északi-uráli térképezése
(1843–1846)

Klinghammer István

Gercsák Gábor

ELTE Térképtudományi és
Geoinformatikai Tanszék

Reguly önértékelése

„... az érdem, melynél fogva amaz örök homállyal fedett tájakat az ethno- és geográfiai tudás színvonalára emeltem, nem lehet, hogy tőlem megvonassék.”

Reguly második akadémiai előadása,
MTA, 1856. június 30.

Reguly Antal északi-uráli térképezése

Klinghammer István

Gercsák Gábor

ELTE Térképtudományi és
Geoinformatikai Tanszék

Összegzés

„Reguly Antal északi-uráli expedíciója nem tartozik az ún. nagy felfedezőutak csoportjába. Munkájával azonban hozzájárult Oroszország egy számunkra is fontos részének megismeréséhez.”

(Borbély Andor után szabadon – 1955)

„... az érdem, melynél fogva amaz örök homállyal fedett tájakat az ethno- és geográfiai tudás színvonalára emeltem, nem lehet, hogy tőlem megvonassék.”

(Reguly után – 1858)

Gercsák Gábor 2009: Reguly Antal, a magányos kutató

The Explorer: Utazók és Felfedezők Magazinja 5. évf., 9. szám, pp. 44–45.

Érdeme: ismeretterjesztés

Nemcsak a szakmai körök, de az érdeklődő nagyközönség tájékoztatása is nagyon fontos úgy a mai, mint a múltbeli magyar kutatók értékes tudományos eredményeiről. Ezt szolgálja ez a munka.

MAGYAR FELFEDEZŐK
MAGYAR FELFEDEZŐK

Reguly Antal

1819. JULIUS 11., ZIRCH – 1858. AUGUSZTUSZ 23., BUDA

A MAGÁNYOS KUTATÓ

REGULY ANTAL URÁL-VÍDEKI UTAZÁSÁNAK ÉS KUTATÁSAINAK EREDMÉNYEIT ELSŐSORBAN A NÉPRAJZOSOK, A NYELVÉSZEK ÉS A GEOGRÁFUSOK ISMERIK. EZENKIVÜL SOKAT TETT AZ ÉSZAKI-URÁL KÉT OLDALÁN ÉLŐK ZENÉJÉNEK, NÉPKÖLTÉSZETÉNEK, EMBERTANÁNAK ÉS RÉGÉSZETI EMLÉKEINEK FELTÁRÁSÁÉRT. SZÁMOS OLYAN NYELVJÁRÁST JEGYZETT LE, AMELY MÁRA MÁR KIHALT.

Ennek megfelelően az egyes népdalok teljes kötet követi el: meg akarta tanulni az összes finnugor nyelvet, a hazaiók természeti környezetét, a népek múltját és embertani állapotát. A genetika kapcsolata is szerepet játszott benne, amit vizsgálhatunk a régészeti és az antropológia is. Stockholmban majd Szentszépvároson a koponyákról készítettől a jezsuitáktól, az adatközlőktől megígérték, hogy eljárnak hozzá, hogy megismerjék a szerzetesek a jezsuiták érdeklődésére, hogy az emberek 1844-ben a voltak a kőzetek között. Ott elbenedve foglalkoztak, ugyancsak az a hír jutott el, hogy ő sérthetetlen, kiutaztatta katalinán van az emberek fölött, kevéssé a fejüket, az a hír gőzöké, és láthatóan magával viszi.

Térkép az URÁL-VÍDEK ELŐLÉKÉREK ARÁNYOSÍTÁSÁVAL. A TITELKÉP A 1:1 200 000 ARÁNYOSÍTÁSRA.

Itt Reguly térképe alapján megközelítette a munkáját, az expedíció anyagából kiadott, első beszámoló kötet nem említtette a magyar tudós érdemét, ami súlyos sérelmet volt számomra, hiszen ő emelt ki a földrajz-tudományok, Reguly Antal útjának híres korszakát. A második kötetben Hofmann próbálta a malasztát. Regulyt az utat követően könnyebben a német nyelvű ajánlás szövegére igy hangzik magyarul. Az Eszaki-Úrali útjáról korszakunk, Reguly Antal útjának híres korszakát az uráli expedíció érdekében értesítéssel és tanácsával a legjobboldalibb módon tett szolgálatait. E. Hofmann

Az 1846 augusztusában visszatért Szentszépvárra, 30 ezer kilométer volt magától a közeli három év alatt naponta átlagosan 30 kilométert tett meg, rendkívül nagy teljesítmény. A utat követően a földrajz-tudományok híres korszakát az uráli expedíció érdekében értesítéssel és tanácsával a legjobboldalibb módon tett szolgálatait. E. Hofmann

Amikor 1846 augusztusában visszatért Szentszépvárra, 30 ezer kilométer volt magától a közeli három év alatt naponta átlagosan 30 kilométert tett meg, rendkívül nagy teljesítmény. A utat követően a földrajz-tudományok híres korszakát az uráli expedíció érdekében értesítéssel és tanácsával a legjobboldalibb módon tett szolgálatait. E. Hofmann

Amikor 1846 augusztusában visszatért Szentszépvárra, 30 ezer kilométer volt magától a közeli három év alatt naponta átlagosan 30 kilométert tett meg, rendkívül nagy teljesítmény. A utat követően a földrajz-tudományok híres korszakát az uráli expedíció érdekében értesítéssel és tanácsával a legjobboldalibb módon tett szolgálatait. E. Hofmann

Amikor 1846 augusztusában visszatért Szentszépvárra, 30 ezer kilométer volt magától a közeli három év alatt naponta átlagosan 30 kilométert tett meg, rendkívül nagy teljesítmény. A utat követően a földrajz-tudományok híres korszakát az uráli expedíció érdekében értesítéssel és tanácsával a legjobboldalibb módon tett szolgálatait. E. Hofmann

Amikor 1846 augusztusában visszatért Szentszépvárra, 30 ezer kilométer volt magától a közeli három év alatt naponta átlagosan 30 kilométert tett meg, rendkívül nagy teljesítmény. A utat követően a földrajz-tudományok híres korszakát az uráli expedíció érdekében értesítéssel és tanácsával a legjobboldalibb módon tett szolgálatait. E. Hofmann

Amikor 1846 augusztusában visszatért Szentszépvárra, 30 ezer kilométer volt magától a közeli három év alatt naponta átlagosan 30 kilométert tett meg, rendkívül nagy teljesítmény. A utat követően a földrajz-tudományok híres korszakát az uráli expedíció érdekében értesítéssel és tanácsával a legjobboldalibb módon tett szolgálatait. E. Hofmann

Márton Mátyás 2009: „Reguly térképeiről születésének 190. évfordulóján”

MFTTT-előadás

Márton Mátyás 2009: „Reguly Antal és az Északi-Urál térképe”

Geodézia és Kartográfia 2009/11: pp. 20–30.

Érdeme és tudományos haszna:

Áttekinti Reguly európai, majd az orosz földön tett kutatóútjait; életrajzi adatokkal is kiegészítve mutatja be a Reguly utazásaival kapcsolatos személyeket;

Györffy János segítségével meghatározza a nyomtatott térkép és a „hasonmások” vetületét;

ismerteti és összehasonlítja az 1846-os Reguly-térkép Magyarországon ismert négyféle térképváltozatát, és vizsgálja ezek kapcsolatát Laszkijnak a Permi kormányzóságról készített 1843-as térképével;

bemutatja és elemzi az MTA Kézirattárában őrzött nyomtatott és kéziratos Reguly-féle térképanyagot;

felhívja a figyelmet arra, hogy Szentpéterváron lennie kell 16 nagy negyedret lapnyi Reguly tisztázati rajznak, amelyek felhasználásával készült az ott őrzött színes kéziratos változat (!!!);

Hidas Gábor szóbeli közlése nyomán magyarázatot ad az 1983-as tanszéki kiadás névjegyzék-összeállítási hiányosságaira, ami miatt azt sok bírálat érte

Reguly térképeiről születésének 190. évfordulóján

Márton Mátyás

egyetemi tanár

ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék

REGULY ANTAL KUTATÓÚTJAI

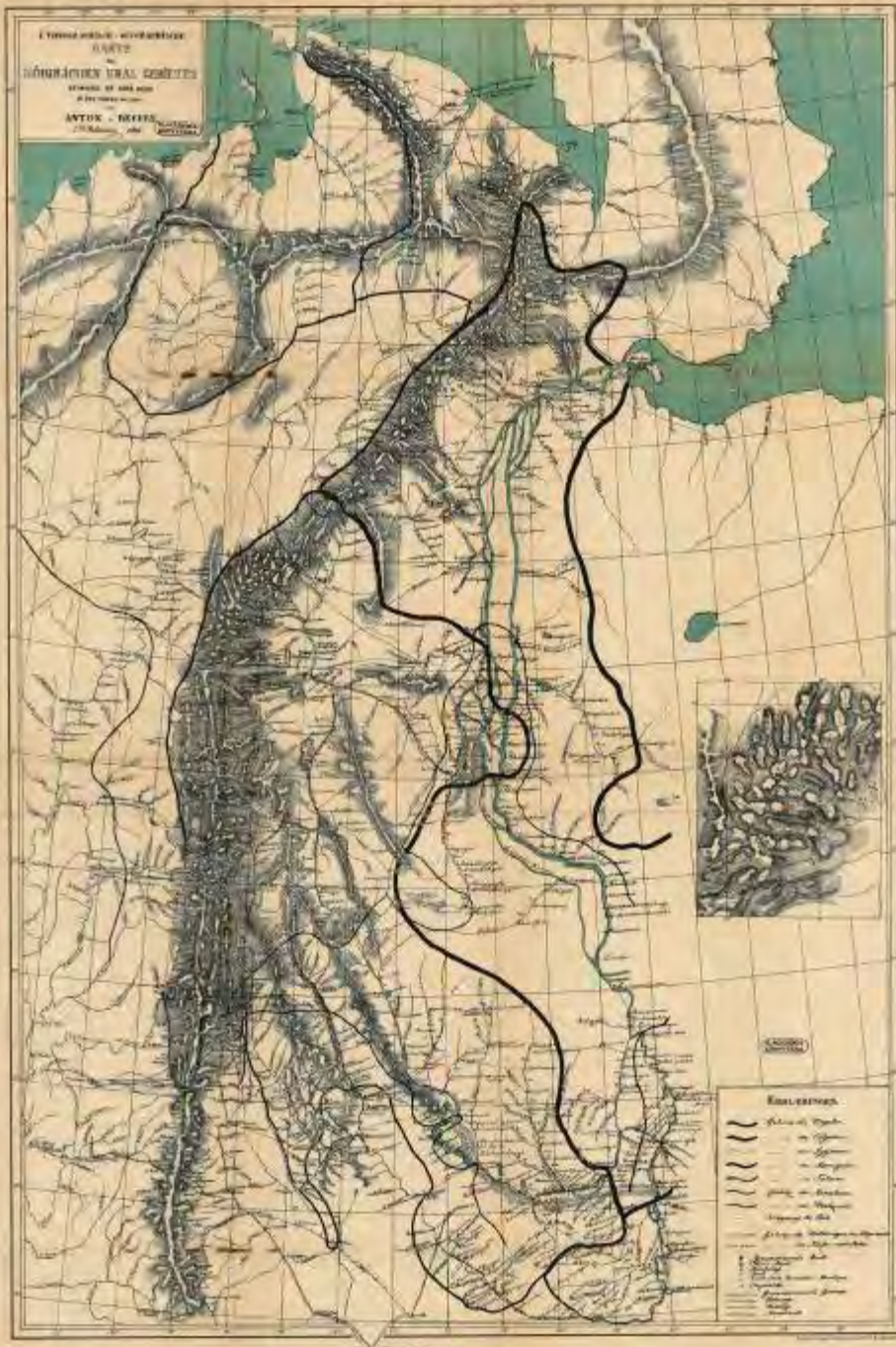
Márton Máttyás (M&P): A tanszékünkön 1996-ban készült zirci tabló 2008-as, tanulmányokhoz és előadásokhoz átdolgozott kicsinyített változata

A Reguly-térkép valószínűsíthető tisztázati kézírata, amelyet rajzolója készített (színes fénykép a Szentpétervárott őrzött példányról, Szij Enikő gyűjteménye) – jelzete: PYK-278 (azaz RUK-278). Bizonyíthatóan 2 darabból álló feldolgozás

Kerestetik tehát a „16 nagy negyedre osztott lapnyi térkép”-ből álló sorozat, Reguly eredeti letisztázott munkája, amely alapján az itt látott térkép készült (Szentpétervárott kell legyen)

A Magyar Földrajzi Társaság „hasonmása” 1906-ból.

Sokszorosított a Magyar Földrajzi Intézet

**Kétszínes nyomás:
fekete és kék,
éppen a népességhatárok
nem látszanak**

**Az ELTE Térképtudományi
Tanszékén készült színes
„hasonmás” 1983-ból:
az eredeti méret feles
kisebbitése**

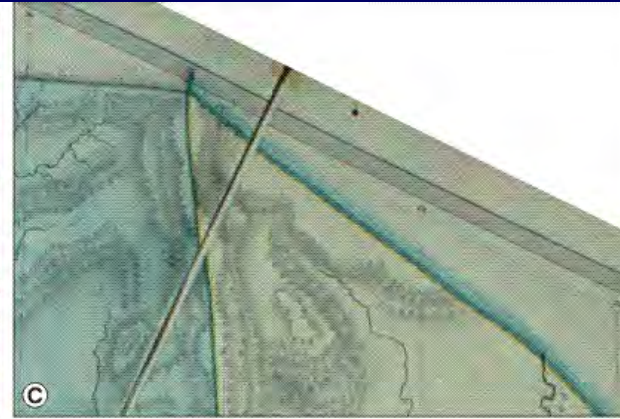
**Reprodukciós felvételek:
Kartográfiai Vállalat**

**Sokszorosította a
Magyar Állami Földtani
Intézet nyomdája**

Négyszínes kolor

A Permi kormányzóság térképe, a nevezetes Laszkij-térkép az MTA Kézirattárából (fényképfelvétel Szij Enikő gyűjteményéből) Északi része a Reguly-térkép kevesebb mint egy negyedét fedti le

A: MTA, 1847

B: Szentpétervár, 1847

C: Laszkij, 1843

D: MFT – MFI, 1906

E: ELTE, 1983

**Karte N^{ro} I.
Das gebiet
der oberen Lozva.
Vsevolodskoi. 1844. Jan.
(Bal felső sarok)**

**Das Gebiet der obern Lozva
(Lent középén a megjegyzések között,
tőle jobbra, kicsit lejjebb, mindkettő
eltérő színű, gyengébb fekete
tintával:)**

**Maaßstab 5, 10, 20, 30, 40, 60 w.
60 verszt ~ 70 mm**

**Ceruza, erősebb és gyengébb
fekete tus, kék és vörös
határok**

Karte No. II.
Karte des Flußgebietes
der nördl. Soßsva.
nach Alexei Kasimovs
Nachrichten.
Vsevolodskoi. 1844
Januar.
(Jobb fölső sarok)

Maaßstab 60, 80 w.
Tagreiße – II. (?) Tagreise
80 verszt ~ 46,5 mm

Ceruza, gyengébb
fekete tus, kék határrajz

2010

Szőnyi Zsófia 2010: „Reguly Antal és az Északi-Urál”. Diplomamunka,
ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék

A Márton Mátyás témavezetésével, és a Szíj Enikő önzetlen konzultációs segítségével készült dolgozat

Érdeme és tudományos haszna:

hogy elsőként vállalkozik Reguly terepi térképvezérlésének részletekbe menő feldolgozására;

valamint

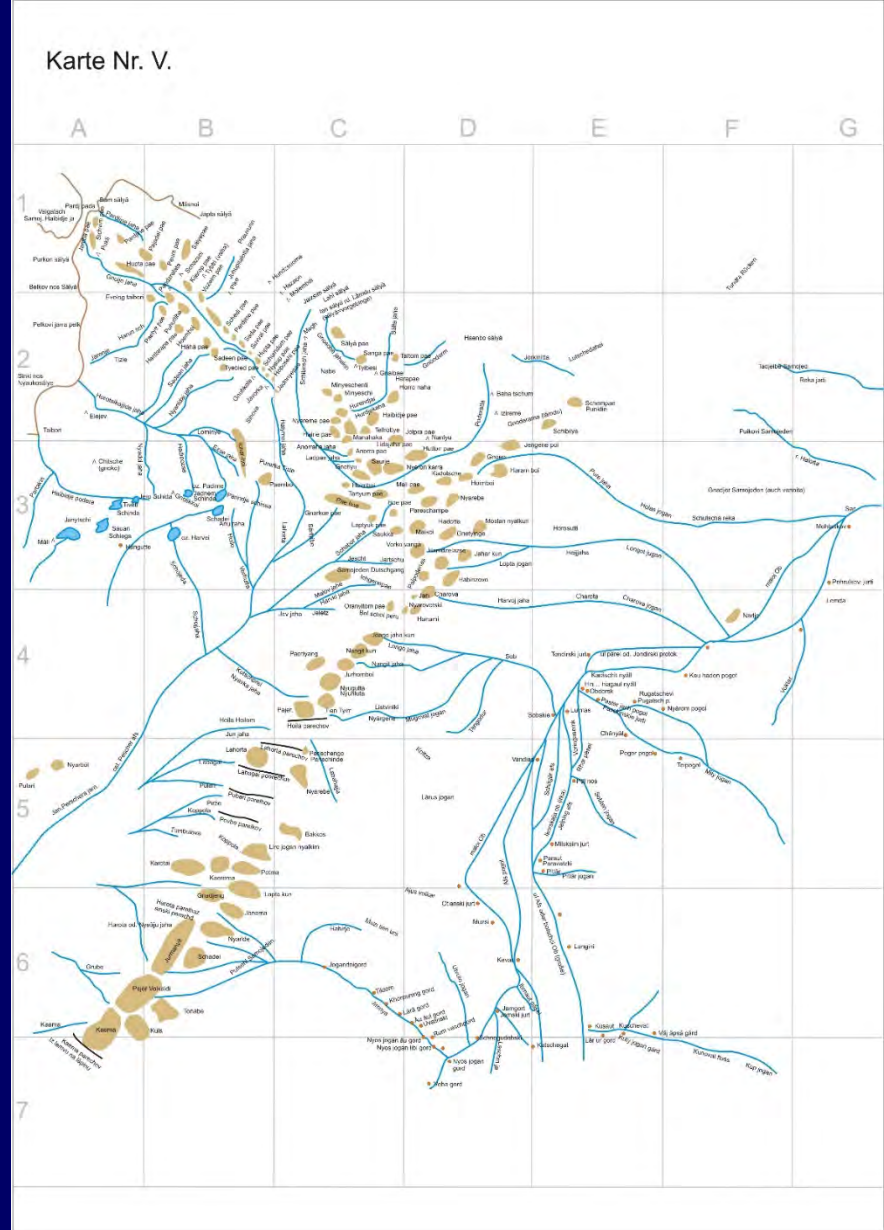
hogy egy kiválasztott területen (a Karte Nr. V. ÉNy-i negyedén) tételesen összehasonlítja a terepi térképvezérlést és Reguly 1846-ban Szentpéterváron nyomtatásban megjelent térképét (2. szelvény).

Említésre méltó az is, hogy összehasonlító vizsgálatai eredményeképpen témavezetője, Márton Mátyás korábbi, Hidas Gábor olvasatára alapozott névszám-becslését bátran helyesbíti, amikor kimondja: „becslésem szerint 1600–1700 nevet kell tartalmazzon a térkép”.

További kutatások szükségességére hívja fel a figyelmet.

Reguly terepi térképvázlata
 Karte Nr^o V.
 Übersicht des ostjakischen und
 samojedischen Uralgebietes.
 Beresov 1845. Januar.

Szőnyi Zsófia „tisztázata”

Reguly terepi térkép-vázlata
Karte N^o V. (részlet)

A Szentpéterváron 1846-ban
kinyomtatott Reguly-térkép

2013

Gulyás Zoltán 2013: „A Reguly-térkép egy részletének modern kartográfiai feldolgozása”

Diplomamunka, ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék

A Gercsák Gábor témavezetésével, és a Szíj Enikő önzetlen konzultációs segítségével készült dolgozat

Érdeme és tudományos haszna:

hogyan elsőként vállalkozik a Szentpéterváron őrzött kéziratban Reguly-térkép egy részletének mindenre kiterjedő, aprólékos vizsgálatára; ennek saját olvasatú névanyagát összeveti a tanszékünkön 1983-ban kiadott Reguly-hasonmás Hidas Gábor-féle olvasatával; összehasonlítja ugyanezen terület Reguly készítette terepvázlatának saját olvasatát a korábban Szőnyi Zsófia olvasatában megjelent anyaggal; „modern kartográfiai vizualizációval” is feldolgozza a mintaterületet, azaz digitális tartalmi fakszimilét hoz létre.

Összefoglalva: tudatosan egyfajta tudományos munkamódszert dolgoz ki a későbbre tervezett teljes Reguly-térképanyag (az „Északi-Urál”-térkép-változatok és a terepi térképvázlatok) mindenre kiterjedő feldolgozásához.

Doktoranduszként megjelent tudományos publikációi

Gulyás Zoltán 2014: „A szentpétervári kéziratoss Reguly-térkép modern kartográfiai feldolgozása”

Geodézia és Kartográfia 5–6. pp. 12–17

Gulyás Zoltán 2015: „Reguly Antal kartográfiai munkái”

Folia Uralica Debreceniensia 22. pp. 47–62

Gulyás Zoltán 2016: „Reguly Antal kartográfiai munkái”

Finnugor Világ XXI:4 pp. 3–15

2016

Gulyás Zoltán 2016: „Reguly Antal térképészeti munkássága”

Doktori értekezés, ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék

A Gercsák Gábor témavezetésével készült doktori értekezés

Érdeme és tudományos haszna:

Az eddig született legteljesebb áttekintése és részletekbe menő elemzése a Reguly-életmű térképészeti vonatkozásainak, ide értve az életutát;

a térképezési munkamódszereket;

az 1843 és 1846 között készült és ma ismert terepi térképvezérléseket;

az 1846-ban készült kéziratos és nyomtatott Reguly-térképeket;

ez utóbbiak hasonmás kiadásait.

Igen értékes

azon források ismertetése, amelyeket Reguly – terepi térképvezérlésén túl – használt térképe elkészítéséhez, valamint

azon expedíciók és térképművek bemutatása, amelyek használták Regulyi térképét.

Összegzésképpen elmondható:

Az ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai **Tanszékének legnagyobb érdeme, hogy Gulyás Zoltán személyében** a térképészet oldaláról **a Reguly-életmű elkötelezett**, tudományos szempontból felkészült, időt nem kímélő aprólékos vizsgálódásra kellő alázattal bíró **kutatóját nevelte ki**, a téma mai, igazi tudományos és ismeretterjesztő gazdáját.

Bizonyítsa ezt az alábbi néhány publikáció is (a teljesség igénye nélkül):

Gulyás Z. 2018: „Современная обработка уральских карт Антала Регули” (Reguly Antal uráli térképeinek korszerű feldolgozása)

Уральский следопыт 2018/11 (737) pp. 10–13. , 4 p. (2018)

Orosz nyelvű ismeretterjesztő cikk

Gulyás Z. 2019: „A Laszkij-féle permi térkép digitális fakszimileváltozata”

Geodézia és Kartográfia 2019/2: pp. 14–19.

DOI: 10.30921/GK.71.2019.2.3

Szakcikk

Gulyás Zoltán 2019: „Reguly Antal térképészeti munkássága”. Reguly Antal Múzeum és Népi Kézműves Alkotóház, Zirc. p. 145 + térképmellékletek

Szakkönyv

2018

Лиственик
УРАЛЬСКИЙ
следопыт
www.uraltalker.com

11 (147) июль, 2018
№ 147-148

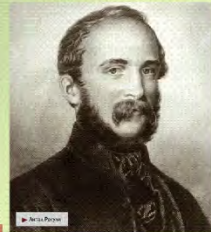

Зачем в тундре тазик?

АДЛАНЕ БЭРА
БОТРИНСЕ СКАЖИТЕ
В ЕДИНЕНИИ — СИЛА

120 **Антала Регули**

Современная обработка уральских карт Антала Регули

Антал Регули

Ленточный картоснимок Антала Регули (1843-1845 гг.) — это первый крупномасштабный картографический документ, созданный в Уральском крае. Он представляет собой детальную карту территории от Екатеринбурга до Челябинска, выполненную в виде ленточных картоснимков. Регули использовал для этой работы новейшие геодезические методы, включая триангуляцию и нивелирование, что позволило достичь высокой точности измерений. Его работа стала основой для последующих картографических исследований Урала.

Дмитрий Губанов

Ленточный картоснимок Антала Регули (1843-1845 гг.) — это первый крупномасштабный картографический документ, созданный в Уральском крае. Он представляет собой детальную карту территории от Екатеринбурга до Челябинска, выполненную в виде ленточных картоснимков. Регули использовал для этой работы новейшие геодезические методы, включая триангуляцию и нивелирование, что позволило достичь высокой точности измерений. Его работа стала основой для последующих картографических исследований Урала.

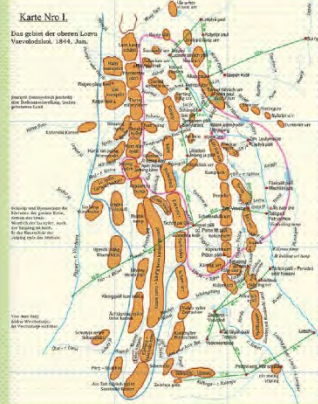
Регули

В 2018 году выходит крупнейший альбом по истории картографии Урала. В нем представлены материалы, посвященные деятельности Антала Регули, который в 1843-1845 гг. совершил путешествие и составил территорию Уральского края. Там он изучал язык и был замечен в народе, а также занимался сбором географических данных и рисовал карты местности, которые являются основой для создания Регули большой карты Свердловского Урала. Эти материалы будут опубликованы в альбоме, посвященном 175-летию со дня рождения Антала Регули. В альбоме также представлены статьи, посвященные современной обработке ленточных карт Регули, которая имеет большое значение для изучения истории картографии Урала.

Уральский следопыт, июль, 2018

121 **Антала Регули**

Карта No.I

Das Gebiet der oberen Uralen. Von Antala Reguly, 1843. Ant.

Уральский следопыт, июль, 2018

122 **Антала Регули**

Карта No.III

Уральский следопыт, июль, 2018

123 **Антала Регули**

Уральский следопыт, июль, 2018

2019

(Reguly születésének 200. évfordulója)

GULYÁS ZOLTÁN

**REGULY ANTAL TÉRKÉPÉSZETI
MUNKÁSSÁGA**

**Reguly Antal Múzeum és
Népi Kézműves Alkotóház**

Zirc, 2019

Klinghammer István – Gercsák Gábor 2019: „200 éve született Reguly Antal, az Északi-Urál térképezője”

Geodézia és Kartográfia 2019/5: pp. 13–17.

DOI: 10.30921/GK.71.2019.5.2

Szakkikk

Érdeme és tudományos haszna:

Tömör, lényegre törő, mindenre kiterjedő összefoglalása a Reguly-életmű térképészeti vonatkozásainak, és az azt tárgyaló leglényegesebb publikációknak egészen napjainkig.

***Vannak-e
ismeretlen Reguly-térképek?***

Visszatérő kérdések, új meglátások

**Márton Mátyás 2019: „Ismeretlen Reguly-térképek és -térképvezérlések?
Adalékok és kérdések Reguly kartográfiai munkáival
kapcsolatban”**

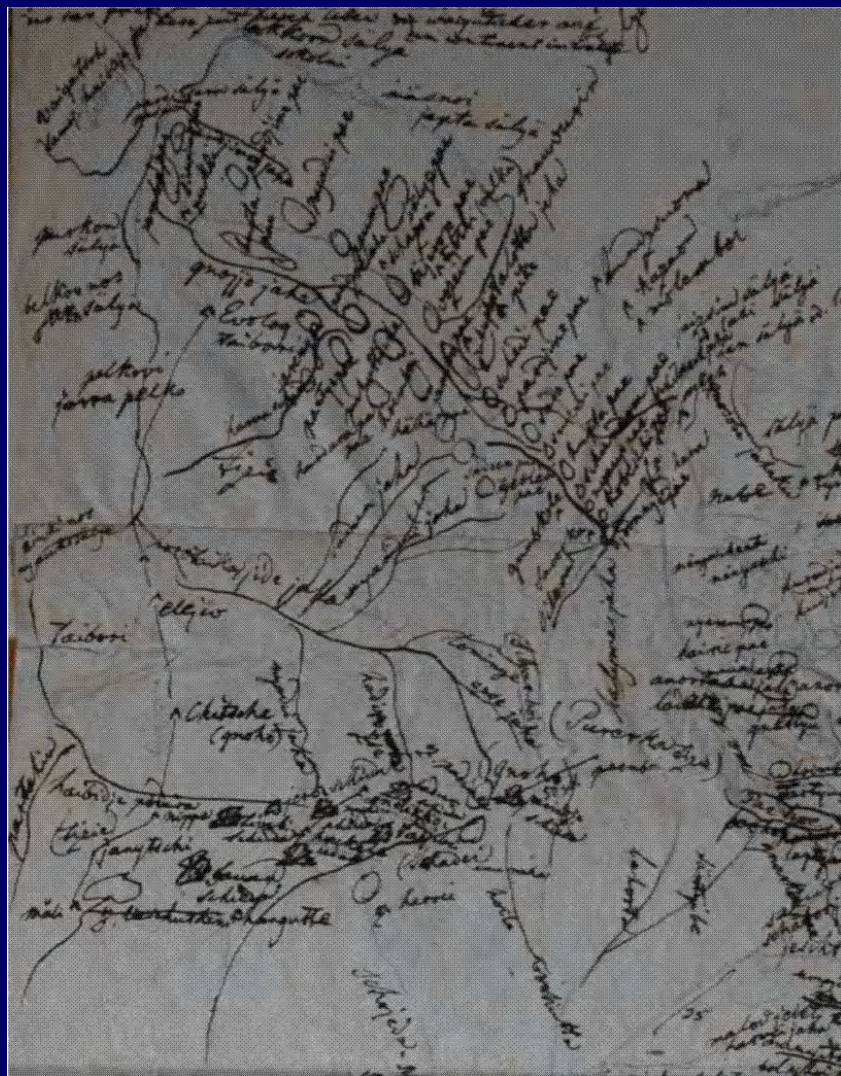
Geodézia és Kartográfia 2019/6: elfogadott tanulmány

A Reguly-térkép summerolt,
két darabból álló tisztázati kézírata
Szentpéterváron

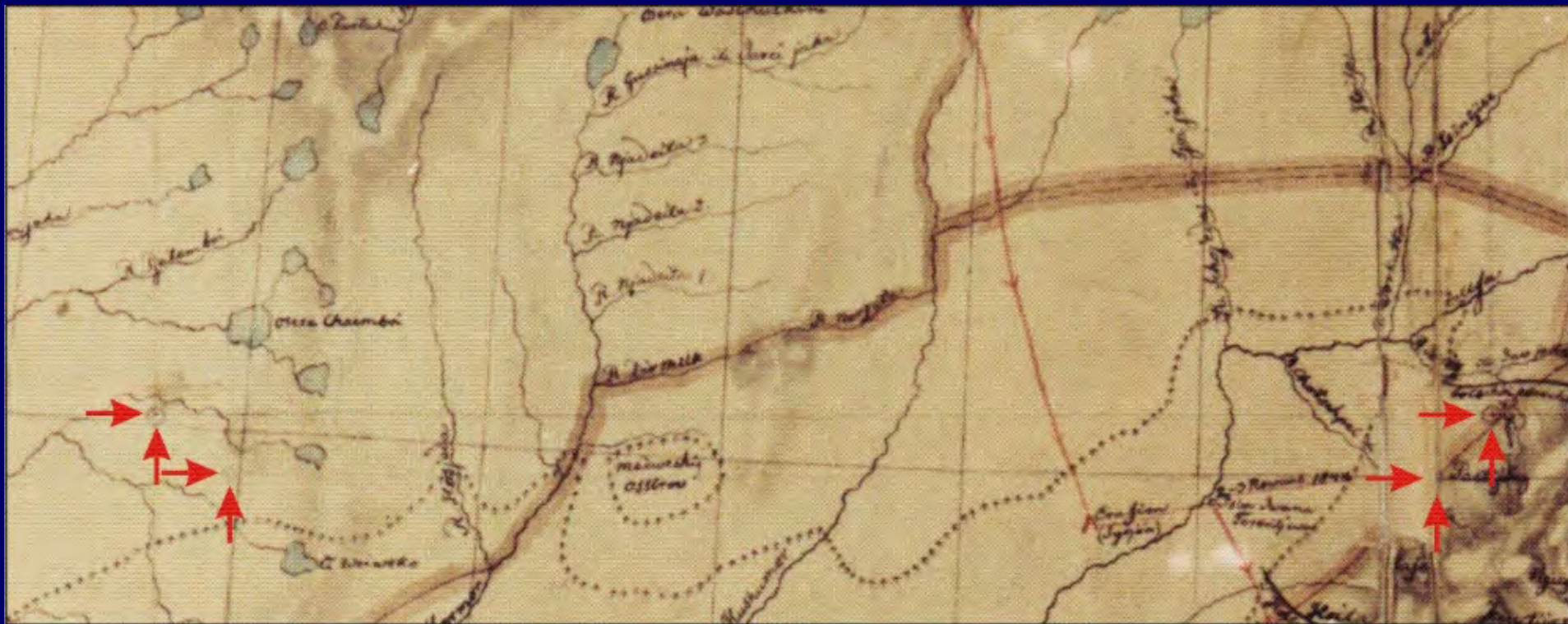

Az MTA Kézirattárában őrzött,
két szelvényenként litografált
Reguly-térkép

Lehet-e egy lépésben a terepi vázlatokból árnyékolt domborzatrajzú tisztázatot készíteni?! Vajon ez a térkép Reguly keze munkája?

Kerestetik a „16 nagy negyedréti lapnyi térkép”-ből álló sorozat, Reguly letisztázott vázlata, amely alapján az itt látott térkép készült (Szentpétervárott kell legyen!). Bárki is ennek a rajzolója, csak írásszakértő dönthet!

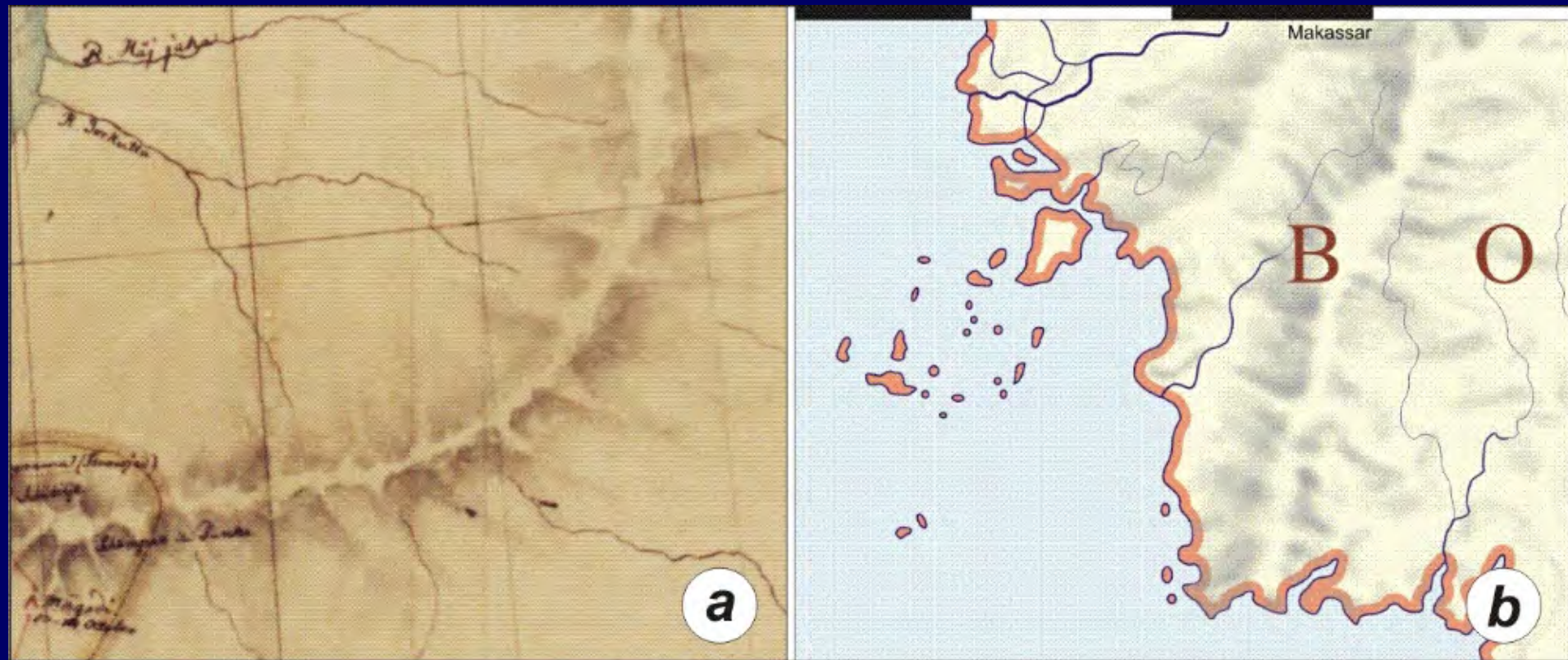

A Gulyás Zoltán által felfedezett 16 egységből álló szelvényezés sarokpontjai és határvonalai (az északabbra fekvő nyíl párok), és a Márton által fellelt sokkal halványabb szelvényezési rendszer (a sarokpontokat a délebbre eső nyíl párok mutatják).

Egyik szelvényezés sem esik egybe a Szentpéterváron litografált szelvény párok határvonalaival és sarokpontjaival. Vajon ezek egyike nem éppen a Reguly-féle 16 negyedrét íven elkészült térképterveket jelöli?!

Egy félreértés tisztázása

*Függőleges megvilágítású domborzatárnyékolás:
a) Reguly summerolt térképén;   b) a Perczel-glóbuszon
(Részletek)*

Megtévesztő volt „orosz stílusú” domborzatábrázolásról beszélnem 2009-es GK-tanulmányomban, és különösen szerencsétlen volt ezt a megnevezést a Laszkij-féle térkép domborzatrajzával összemossa használni!

A Reguly-levelek felvetette kérdések

Szentpétervár, 1847. január 21. (február 2.)

Részlet Reguly Köppenhez írt levélből: „sziveskedjék benső köszönetemet átadni Savič professzor úrnak, aki oly nagy készséggel segített nekem térképem első vázlatában” (Pápay, 1906: 368).

Reguly „térképe első vázlatá”-ról szól itt. Az *első* vázlat nem igen lehetett a kézirat, hanem a summerolt térkép, hiszen az már egy letisztázott mű, és nem *vázlat*. Így tehát csak a 16 negyedre íven készült kéziratból (szelvényezett térképtervről) lehet szó! Ebben nyújthatott segítséget – akár kritikai észrevételei közlésével is – Alekszej Nyikolajevics Szavics.

Fontos a dátum! Még csak éppen elkészült a kézirat, árnyékolt domborzatrajzú térkép, a „vállalkozás” első fele, a levél pedig annak második feleként értelmezhető. Hiszen a munka elvégzésére, amely „csak egy geográfiai kártya szerkesztésében és ennek commentációjában áll...” – ahogy azt Reguly Toldynak írja (Borbély 1955: 236) – az egyik felkérő a Hofmann-expedíciót szervező – csak 1845-ben megalakult – Orosz Földrajzi Társaság nevében éppen Köppen volt, Sztruve mellett. A Köppenhez írt levél pedig éppen a „commentáció”, azaz a térképmagyarázó.

Pest, 1856. november 30. (Közel 10 év telt el !!!)

Részlet Reguly Reden báróhoz írt levélből:

„Tisztelt Uram! ***Kicsiny térképemre*** vonatkozólag meg kell jegyeznem, hogy intencióimat a terepalakulatok tekintetében, részben saját technikai járatlanságom következtében, részben pedig ***rajzolóm*** korlátolt felfogása miatt, korántsem érhettem el.

Ez okból vagyok bátor nézeteimet az egész északi Ural főalakulatairól, amelyeket föltüntetni szerettem volna, a következőkben röviden körvonalozni, azzal a szándékkal, hogy azokat, amennyire lehetséges, helyesbítsem” (Pápay 1906: 368–370) .

Azaz Reguly Reden számára egy új, *egy általunk eddig ismeretlen kis térképet* készített ***rajzó***ja segítségével az Urálról! Ehhez fűz magyarázatokat, és ad részletes felszínalaktani leírást levelében, a továbbiakban...

Vajon előkerülne-e ez az ismeretlen Reguly-térkép a Reden-hagyaték vizsgálatával?!

Pest, 1856. november 30.

Ugyanezen levél végéről:

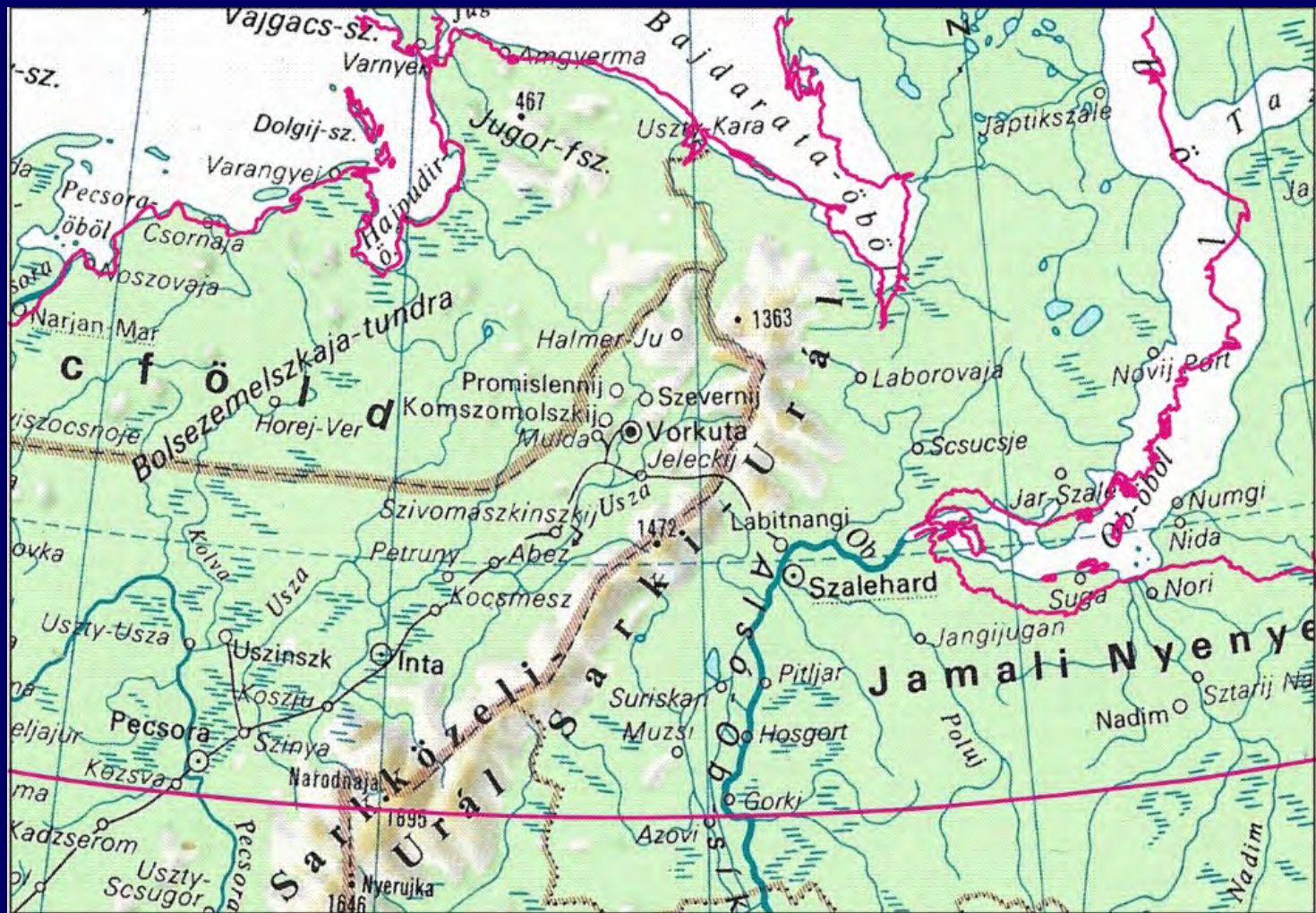
„Részben azért, hogy bemutassam első geográfiai munkámban követett eljárásomat, részben a helynevek könnyebb olvashatósága végett 5 térképvázlatot mellékeltem. Az utolsón az Obnak a Vojkar melletti nyugati előre hajlását, valamint a Meneszentí fekvését helyesebbnek fogja találni, mint a ***nagy térképemen***” (Pápay 1906: 368–370) .

Vajon megvannak-e a Redenhez írt levél térképmellékletei is Bécsben? Reden báró a bécsi Földrajzi Társaság egyik alelnöke volt. Levelezését talán a Földrajzi Társaság Könyvtárában őrzik. Érdeemes lenne ennek is utánajárni!

Az utolsó kérdést egy fél mondat veti fel: „... , minthogy akkor a tengerpart helytelen berajzolásával még nem voltam megtévesztve.” Azaz a levélben Reguly kritikát fogalmazott meg a forrásként használt, a tengerparti viszonyokat ábrázoló térképpel kapcsolatban.

Reguly „az északi vonalat Ivanov kormányos fölvétele után” rajzolta meg, „aki fölvételt készített a Pecsora torkolatától az Ob torkolatáig terjedő tengerpartról” (Pápay, 1906: 356).

Oly nagyon helytelen lenne emiatt Reguly térképe?

Összevetve a Reguly-térkép partvonal-rajzolatát egy *mai* térképével (Cartographia Világatlasz, Bp. 2001, 66. old.: Kelet-Európa, részlet) számomra a megjegyzés nem igazán értelmezhető! Az Ob-torkolat teljesen a helyén van. Ez tehát aligha befolyásolhatta a folyó ábrázolását a kinyomtatott nagy térképen.

Összegezve:

A Reguly-szakirodalom újraértékelése nyomán fölvetődik a gondolat, hogy több, ma még ismeretlen Reguly-térkép és -térképvázlat létét feltételezzük. Ezek felkutatása, vagy a felvetések elutasítása további kutatásokat igényel Szentpéterváron és – feltehetően – Bécsben is.

Köszönöm a figyelmüket